

A KREATÍV MUNKAERŐPIACI MAGATARTÁSFORMÁK FEJLESZTÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE

THE NEED TO DEVELOP CREATIVE LABOR MARKET BEHAVIOR

Csehné Papp Imola PhD

egyetemi docens

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Szent István Egyetem

email: papp.imola@gtk.szie.hu

Összefoglalás

A tanulmány a magyar felsőoktatásban tanuló, a közeljövőben munkavállalóként megjelenő hallgatók munkaerő-piaci tájékozottságát tárja fel kérdőíves felmérés alapján. A vizsgálat arra a feltételezésre épült, hogy ma már a hallgatók elegendő információ birtokában, viszonylag reális képpel, ismeretekkel rendelkeznek a magyar munkaerőpiacról, ismerik a hazai munkanélküliség jellemzőit. A vizsgálati eredmények rávilágítottak a jövőbeni munkavállalók kreatív munkaerő-piaci magatartásformájának fejlesztési szükségességére.

Abstract

The study explains the Hungarian students awareness of the labour market. I assume that today's information society is open to all possibilities, which increases the adaptability of the labor market, thereby reducing anomalies between the education and labor market demands as well as among the regional differences. The test method was the questionnaire. The hypothesis has been proved only partly. The test result showed that in the whole country we should play a greater role in order to offer information for workers about the labor market.

Kulcsszavak: diplomás, pályakezdők, munkaerőpiac, munkavállalók, tájékozottság

JEL besorolás: J40

Bevezetés

Az emberi tőke felértékelődése olyan folyamat, amely a fejlettebb gazdaságot szolgáló munkaerőpiac számára is kedvező. A munkaerő-piaci egyensúly hiánya a munkanélküliségben tüntet. A munkanélküliség a fiatal korosztályokat, a pályakezdőket jobban sújtja, mint a munkaképes korú népesség egészét. A világ fejlett országaiban ez a tendencia általános (Gulyás, 2005a; Gulyás 2005b). Szakemberek véleménye szerint a fiatal magyar munkanélküliek magas arányának az oka a képzési rendszerünkben keresendő. Éppen ezért a foglalkoztatáspolitikai egyik legfontosabb törekvése az, hogy a képzés és a foglalkoztatás között szorosabb összhang alakuljon ki. Az ifjúsági munkanélküliség csökkentésének ugyanis az a kulcsa, hogy a képzés jobban szolgálja a munkaerő-piaci igényeket. Ez különösen azokon a területeken problematikus, ahol a képzési idő hosszú, így a felmerülő munkaerő-piaci keresletre az oktatási rendszer nem tud azonnal kellő számú, megfelelő végzettségű szakembert kibocsátani (Keczer 2014a). Másrészt a munkaerőpiacnak az oktatási rendszerre való hatása abban nyilvánul meg, hogy a munkáltatók milyen munkaerőt szeretnének alkalmazni (Csehné, 2013; Cseh-Hajós, 2014).

Hazánkban a munkaerő-piaci, társadalmi átalakulás a 90-es években jelentkezett. Ekkoriban közel másfélmillió munkahely szűnt meg, egyrészt a korábbi ipari központokban történt termelés-visszaesés következményeként, másrészt a keleti piacok elvesztése miatt a mezőgazdaságban is. Néhány év alatt hatalmas mértékben csökkent a foglalkoztatottság, ugrásszerűen megnőtt a munka nélkül levők száma. Az önmagukban is jelentős változások mögött nagy regionális különbségek találhatóak. Ez idő tájt a településközi kapcsolatok átalakultak, új növekedési pólusok és depressziós övezetek jelentek meg. A társadalom válasza a gazdasági kihívásokra igen sokrétűek voltak (Csete, 2005). A transzformáció legfontosabb következménye az egyenlőtlenségek növekedése volt, melyek legélesebben a jövedelmi különbségek és az életkörülmények területén mutatkoztak be. A társadalmi és gazdasági differenciák alapjaiban változtatták meg az ország térszerkezetét. Közismertek ma már a nyugat-kelet, főváros-vidék, város-falu dichotómiák, s az is, hogy mindezek együtt teszik igazán mozaikossá Magyarország területi térképét (Rechnitzer, 2005).

A változások következtében nőtt az idő, amit a fiatal az oktatási rendszerben tölt, illetve nőtt az egy időben iskolába járók száma is. Az egyetemi hallgatók életcéljai között felértékelődni látszik a személyes fejlődési lehetőség, a harmonikus társas viszonyok fenntartására való törekvés, szemben a gazdasági vagy munkahelyi státuszhoz kapcsolódó előnyökkel (J.Klér, 2013). A munkaerőpiacra lépés időpontja kitolódott, és változik a fiatalok munkavállalása is (Csehné, 2007/a). Jellemző a gurman munkavállalás, vagyis amikor csak egy adott munkára szerződik az egyén, majd máshol keres újabb kihívást jelentő feladatot. Mindez azt mutatja, hogy az élethosszig tartó foglalkoztatás felbomlóban van. A megváltozott helyzetre a munkavállalók határozott idejű szerződésekkel reagálnak, ami a friss munkavállalókban bizonytalanságot szül. Ennek a bizonytalanságnak egyik oka a karrierépítési tudatosság (Nagy, Budavári-Takács, 2014) alacsony foka, amelynek az egyik összetevője a megfelelő munkaerő-piaci tájékozottság. Ugyanakkor a bizonytalanságnak a tájékozatlanság is oka lehet. Ennek megfelelően a felmérés elvégzését az indokolta, hogy az eredmények alapján megoldási javaslatok szülessenek a jövő diplomás munkavállalók munkaerő-piaci beilleszkedését segítő.

Anyag és Módszertan

A bemutatásra kerülő vizsgálat-rész (mely egy komplex kutatás egyik komponense csupán) törekvése az volt, hogy felfedje az ország különböző területein élő és tanuló felsőoktatási hallgató ismereteit a munkaerőpiacról.

A vizsgálat arra a feltételezésre épült, hogy ma már a hallgatók elegendő információ birtokában, viszonylag reális képpel, ismeretekkel rendelkeznek a magyar munkaerőpiacról, ismerik a hazai munkanélküliség jellemzőit, ezért munkaerő-piaci viselkedésüket tudatosság jellemzi. Mindazonáltal fellelhetők válaszaikban a Magyarországra oly jellemző regionális különbségek sajátosságai.

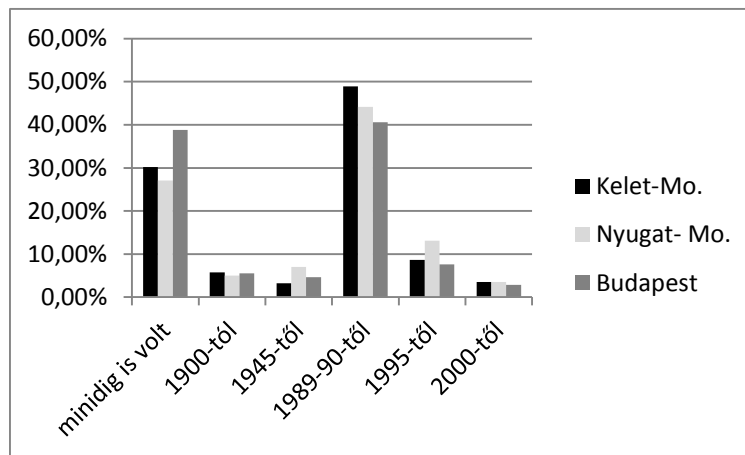
A vizsgálat módszere kérdőíves felmérés volt, 382 fős országos, részlegesen (nemek szerint) reprezentatív minta esetében. Az alkalmazott módszer a keresztábra, és az egy utas varianciaanalízis volt.

Eredmények

A megkérdezettek bizonytalanok voltak abban a tekintetben, hogy mióta van munkanélküliség Magyarországon (1. ábra). A hallgatók fele sem (44%) tudja a helyes választ, hogy a

rendszerváltás idején alakult ki hazánkban a munkaerő-piaci egyensúlytalanság ezen formája. Érdekes, hogy a mintában részt vevők egyharmada (31%) szerint munkanélküliség mindig is volt. Nyilván saját életükre értik, hogy amióta ők megszülettek, mindig volt. A többi válasz 10%-nál alacsonyabb értékeket kapott.

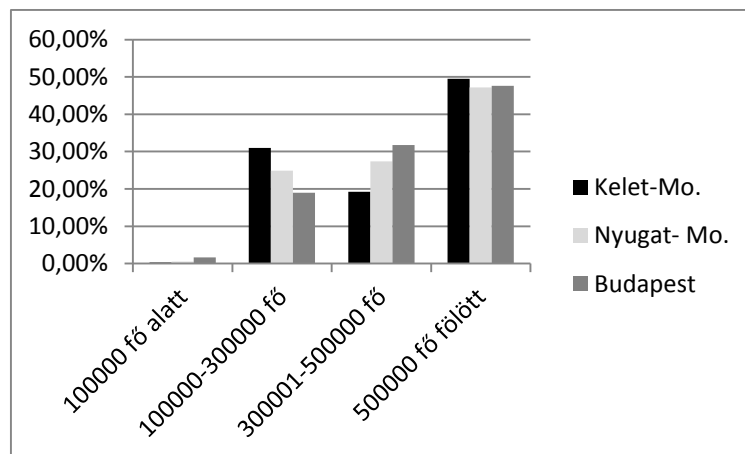
A chi² próba eredménye (szig.:0,042) szignifikáns eltérést mutat a tájegységek válaszai között. Az adjusted residualok eredménye szerint eltérés figyelhető meg a „1989-90” válaszlehetőség mentén. Ezt a lehetőséget választó válaszadók között legnagyobb arányban kelet-magyarországiak voltak, a budapestiek pedig a legkisebb arányban. A „mindig is volt” lehetőséget jelölők között, legkisebb arányban nyugat-magyarországiak, legnagyobb arányban budapestiek voltak.

1. ábra: A munkanélküliség megjelenése Magyarországon (%) N=382

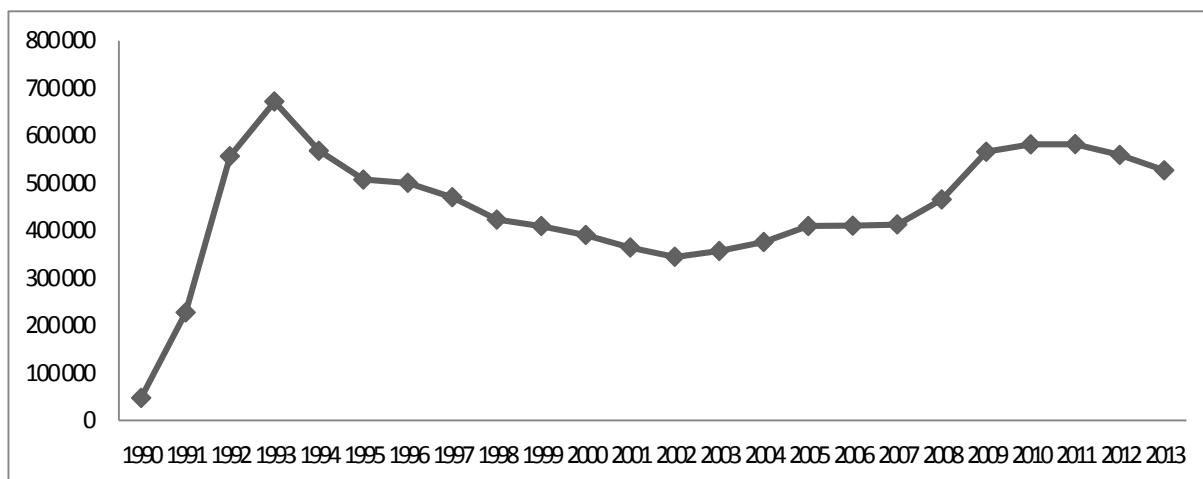
A magyar munkanélküliek számát tekintve a megkérdezettek fele rendelkezik helyes ismeretekkel, akik félmillió felettinek ítélték meg az álláskeresők számát. Mindazonáltal a minta több mint 20%-a csupán 100-300 ezer, illetve 300-500 főre becsüli a munka nélkül lévők állományát.

Regionálisan (2. ábra) a 100000-300000 fő esetét választók között legnagyobb arányban kelet-magyarországiak, míg a legkisebb arányban budapestiek voltak. Meglepő, hogy éppen abban a tájegységben tippelték legalacsonyabbra a munkanélküliek számát, ahol az a legmagasabb. Ugyanez volt egy korábbi kutatás eredménye is (Csehné, 2007/b).

2. ábra: A munkanélküliek nagysága Magyarországon (%) N=382

A munkanélküliség szintjének időbeli alakulását tekintve igen széles skálán mozognak a válaszadók ismeretei (3. ábra), területi elhelyezkedéstől függetlenül. Járatosak a munkanélküliség szintjének alakulásában, tisztában vannak vele, hogy mikor volt magas (1990-1994, 2001-2007 között, 2008-tól), illetve alacsony (1995-1997 valamint 1998-2001 között). Az 1990-94-es időszakot viszont majdnem fele-fele arányban ítélték alacsonynak és magasnak a megkérdezettek, holott ebben az időszakban volt a legmagasabb a munkanélküliség aránya Magyarországon (igaz, hogy 1991-ben még csak 2,1%-os, de 1993-ban: 13,6% volt a munkanélküliségi ráta értéke). A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

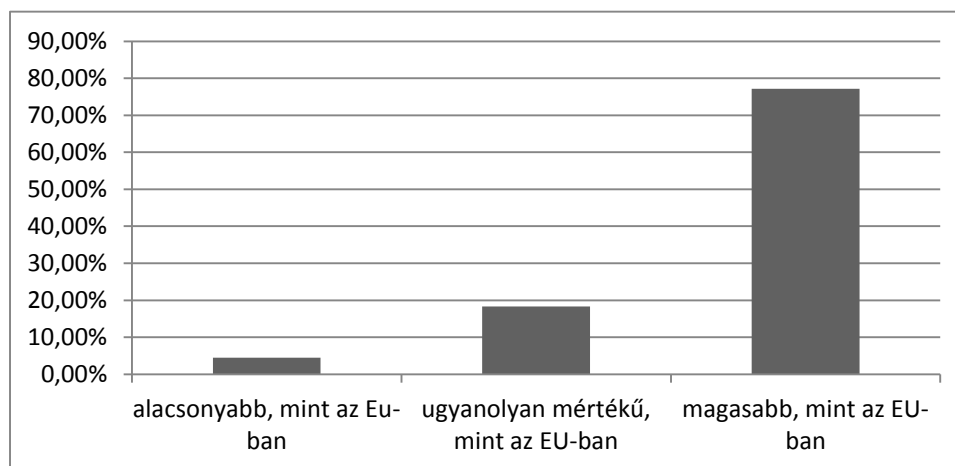

3. ábra. A munkanélküliségi ráta alakulása Magyarországon (fő)

Forrás: saját szerkesztés

A válaszadók 99%-ban tisztában vannak, hogy a munkanélküliséget Magyarországon százalékban mérik, és 72 fő meg is nevezte, hogy ez a mérőegység a munkanélküliségi ráta. A válaszok területi elhelyezkedéstől függetlek.

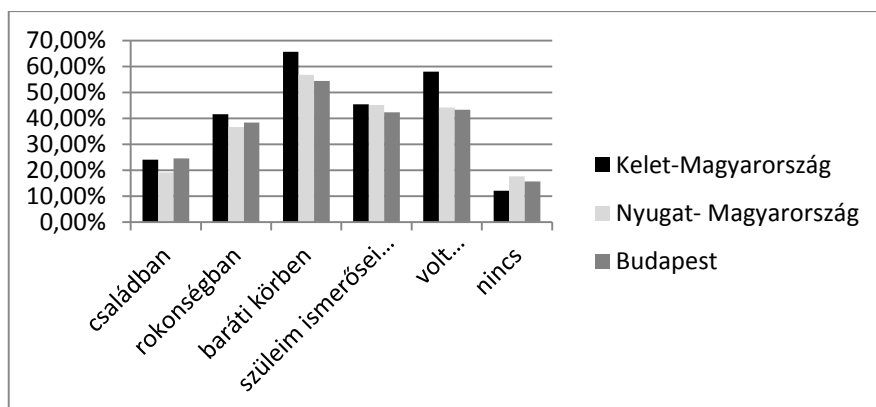
Nem csak a hazai munkanélküliség kezdetében és mértékében tájékozatlanok a megkérdezettek, hanem abban is, hogy hol a helyünk ezen a téren az EU-ban (4. ábra). Ugyanis, míg a magyar munkanélküliségi ráta 10,2% (2013. június), addig az EU átlag 12,4% az Eurostat adatai szerint. A vizsgálati mintában szereplők közel háromnegyede (69%) magasabbnak ítéli a hazai munkanélküliség mértékét a nemzetközínél, csupán a megkérdezettek 4,5%-a tudja a helyes választ. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

4. ábra: A magyar munkanélküliség aránya az EU-hoz képest (%) N=382

A 5. ábra adatai tanúsága szerint, a megkérdezettek többségének van a környezetében munka nélkül lévő személy, leginkább a barátok (58%), volt osztálytársak (48%) illetve a szülők ismerősei között (44%), valamint a rokonságban (38%). Éppen ezért érthetetlen, hogy a megkérdezettek hogyan nem tudták helyesen behatárolni az országban található munkanélküliek helyes nagyságát. Kevés (15%) az olyan válaszadó, akinek egyáltalán nincs munkanélküli a környezetében.

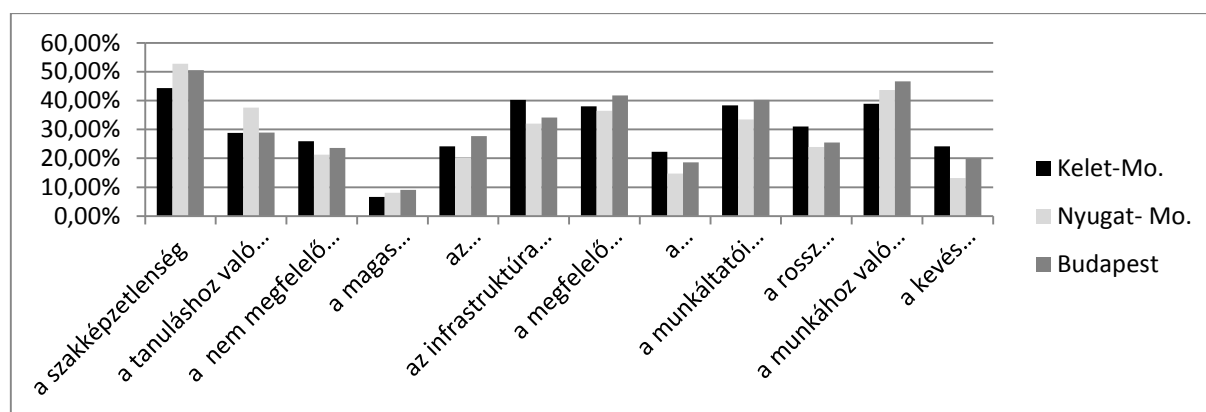
A regionális összehasonlítás arról árulkodik, hogy a kelet-magyarországi válaszadók között minden szinten a legmagasabb a százalékos arány, az ő környezetükben van a legtöbb munkanélküli.

5. ábra: Van-e munkanélküli a környezetében? (%) N=382

A magas munkanélküliség okaként a megkérdezettek kimagasló arányban jelölték meg (6. ábra) a „munkavállalói szakképzetlenséget” (48%) és a „nem megfelelő hozzáállást a munkához” (42%). Magas értékeket kapott még a „nem megfelelő szakképzés” (38%), az „infrastruktúra hiányossága” (35%), a „munkáltatói hozzáállás” (37%), és „a tanuláshoz való nem megfelelő hozzáállás” (32%). A „magas minimálbért” mindössze a megkérdezettek 7%-a jelölte be a munkanélküliség okaként.

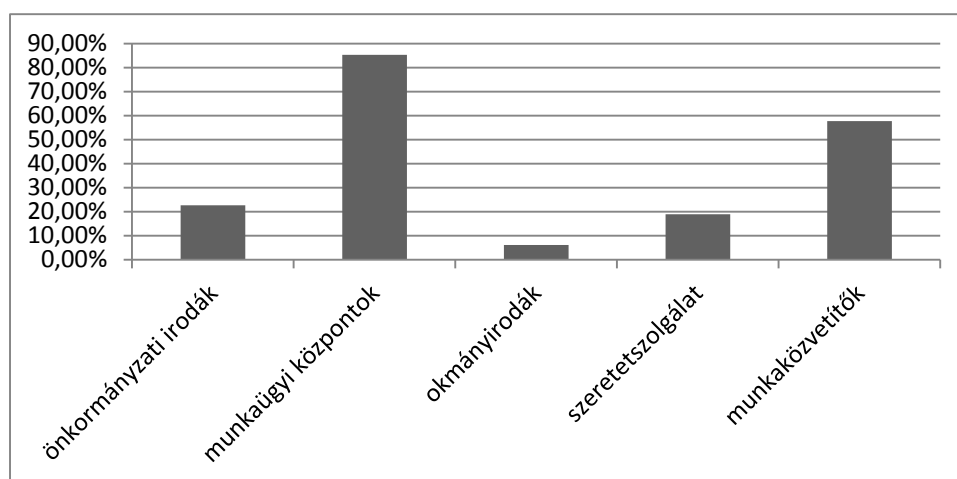
Regionális összehasonlításban egy esetben van szignifikáns eltérés a csoportok válaszaik között „kevés multinacionális cég” válasznál, amely lehetőséget legnagyobb arányban a kelet-magyarországi hallgatók választottak. A kelet-magyarországiak leginkább a szakképzetlenségben és az infrastruktúra hiányában látják a munkanélküliség okait. A tanuláshoz való nem megfelelő hozzáállást leginkább a nyugat-magyarországiak emelték ki, míg a munkához való helytelen hozzáállást a fővárosiak.

6. ábra: A magas munkanélküliség okai (%) N=382

A kérdésre, hogy az állammilyen intézkedésekkel próbálja csökkenteni a munkanélküliséget, több válaszlehetőséget is adhattak a megkérdezettek, amelyek között regionális különbség nem mutatható ki. A legtöbb gyakorisággal azok az eszközök szerepelnek, amelyeket ténylegesen preferál az állam. A leggyakoribb foglalkoztatáspolitikai intézkedés, amelyet a megkérdezettek megneveztek, mint a munkanélküliség csökkentési útját: az új munkahelyek létesítésének támogatása (97), az átképzés (61). Érdekes azonban, hogy 46 szavazatot kapott a „semmiel” válasz, ami a válaszadók egy részének reménytelenségére, beletörődöttségére utal.

A munkanélküliekkel foglalkozó szervezeteket többnyire ismerik a megkérdezettek (7. ábra), ahol a legnagyobb gyakorisággal a munkaügyi központ és kirendeltség (90%), valamint a munkaközvetítők (53%) szerepelnek. Meglepő azonban, hogy közel 15%-ban bejelölték a szeretetszolgálat és 5%-kal az okmányirodák szerepét a munkanélküliek ellátásában, amely teljes tájékozatlanságról tesz bizonyosságot. A válaszok nem jeleztek területileg szignifikáns eltérést.

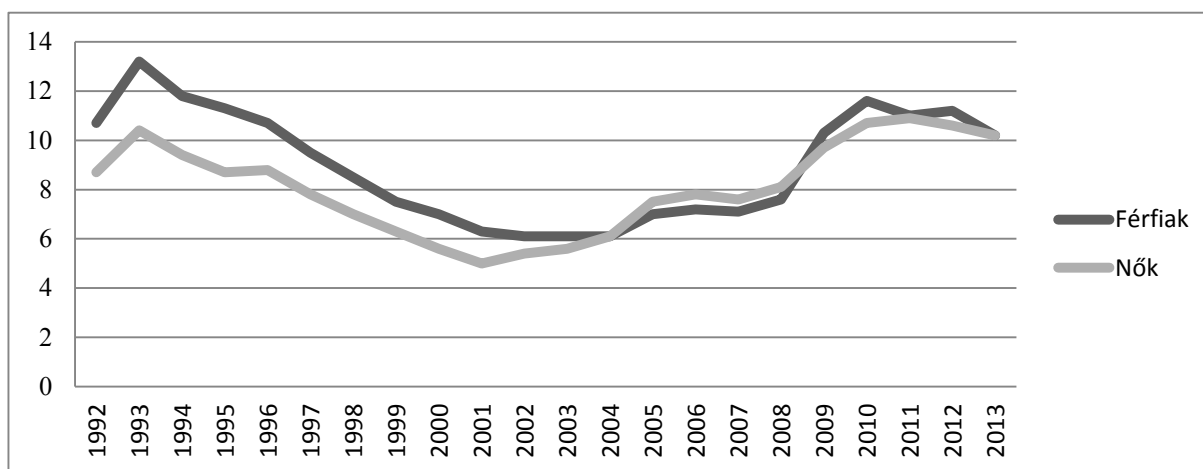
7. ábra: A munkanélküliekkel foglalkozó szervezetek ismertsége (%) N=382

Egyik kérdés annak feltárását célozta, hogy a megkérdezettek szerint mely szakmákban vannak munkanélküliek. A leggyakoribb válaszok alapján (76) a majoritás nem tesz különbséget, vagyis szerintük minden szakmában van munkanélküliek. Ezen kívül a megkérdezettek véleménye szerint kiemelkedő az oktatásban (35), az építőiparban (33), a bányászatban (31) és a mezőgazdaságban (26) lévő munkanélküliek száma. Bár a kérdés arra vonatkozott, hogy milyen szakmákat ismernek, amelyben munkanélküliek vannak, ennek ellenére a válaszadók nemzetgazdasági ágakat jelöltek meg. Fontos azt is megjegyezni, hogy túlnyomó többségben szakmunkás végzettséghez kötött szakmákat, ágazatokat jelöltek meg. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

Szorosan kapcsolódott ehhez az előző kérdés ellentéte, vagyis melyek azok a szakmák, amelyekben nincs munkanélküli. A válaszok gyakoriságában első helyen áll az, hogy nincs ilyen (76), ami alátámasztja az előbbi válaszok eredményeit is, vagyis a válaszadók úgy vélik, hogy ma Magyarországon minden szakmában vannak munkanélküliek. Kimagasló eredményt kapott az egészségügy (69), holott a Magyar Kórházszövetség 2012-ben végzett felmérése szerint 1500-2000 orvos és 4000-6000 szakdolgozó hiányzik a magyar egészségügyből. Fele ekkora értéket kaptak az informatikában dolgozók (37) és a mérnökök (25). Érdekes, hogy bár gyakoriság kérdésében csupán 11 szavazatot kapott, de megjelentek a palettán a politikusok(!) is, mint egy olyan foglalkozás, ahol nincs munkanélküliség. Ennél a kérdésnél különös módon

csak diplomás szakmákat jelöltek meg a válaszadók, ami arra utal, hogy körükben még mindig él az a meggyőződés, hogy a diplomával sokkal nagyobb eséllyel lehet elhelyezkedni, és kisebb a valószínűsége, hogy munkanélkülivé válik az egyén. Ez egyébként megfelel a valóságnak: Magyarországon a felsőfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája magasabb, a munkanélküliségi rátája alacsonyabb, mint az alacsonyabb végzettségűeké (Keczer 2014b). A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

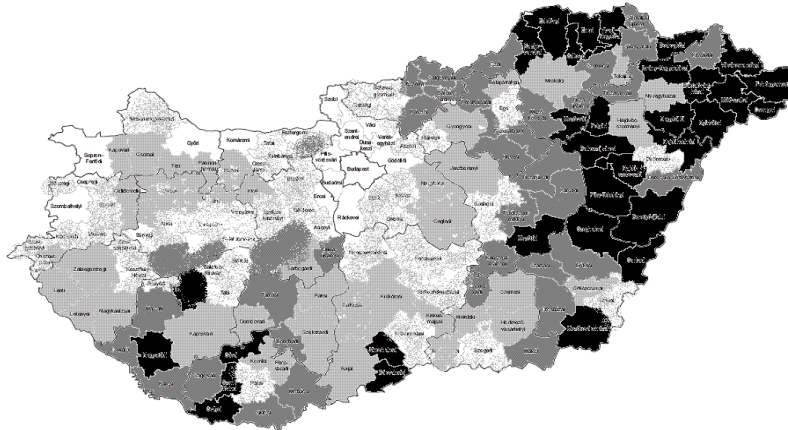
A kérdőív arra is rákérdezett, hogy a kitöltők szerint melyik nemet érinti jobban a munkanélküliség. Valójában sokáig a férfiak – annak ellenére, hogy a nők a gyermekvállalásból kifolyólag nehezebben tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon – voltak túlréprezentáltak a munkanélküliek között, ám az évek során ez az arány a nők felé tolódott el. A kérdőívet kitöltők jól látják, hogy ma Magyarországon a nők sokkal veszélyeztetettebbek a munkanélküliség által, mint a férfiak (8. ábra). Ennek egyik okaként feltételezhető, hogy a magyar munkaerő-piac feltételei a munka és a család összehangolását nem segítik elő: ha csak a munkaerő-piac rugalmasságára, vagy arra gondolunk, hogy a gyermekszülésnek milyen hatása van a karrierre (Czeglédi-Juhász,2013). A válaszok alapján elmondható, hogy a jelentős különbség azért nincs, hiszen legtöbben, 54% vélik úgy, hogy a nők sokkal veszélyeztetettebbek a munkaerő-piacra való visszatérés, illetve elhelyezkedés tekintetében, mint a férfiak, akiket csupán a válaszadók 36%-a jelölt meg. Juhász (2014) vizsgálatai például azt igazolták, hogy 252 kismamát megkérdezve mintegy 70%-uk érezte úgy, hogy a munkaerőpiacon hátrányt jelent, ha a munkavállalónak kisgyermek van, ha vissza szeretnének térni a munka világába. Bár a kérdőívben csak férfi és nő változó szerepelt, a válaszadók 10%-a mindkét nemet megjelölte. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

8. ábra. A munkanélküliségi ráta alakulása Magyarországon nemenként (%)

Forrás: saját szerkesztés

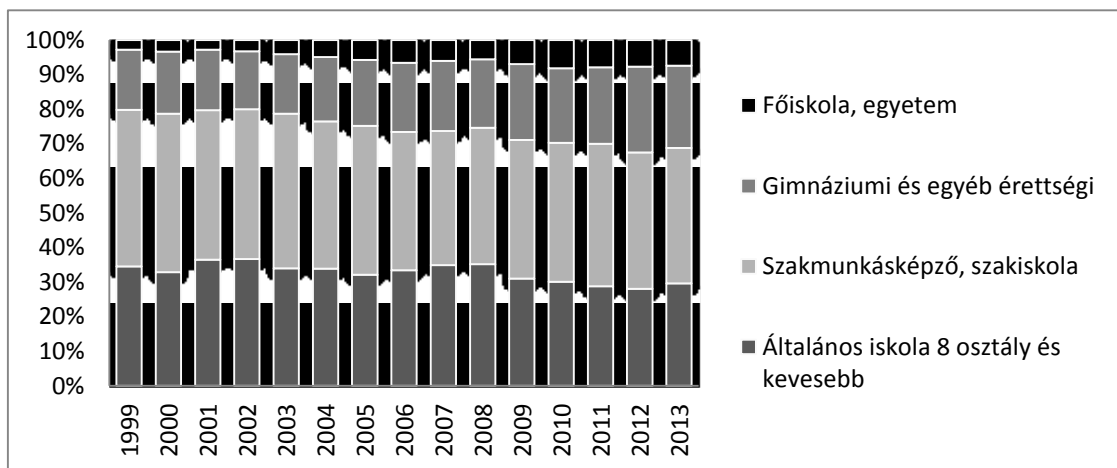
A magyarországi térségekben a munkanélküliség nagy területi különbségeket mutat, és ezzel a válaszadók 99%-ban tisztában is vannak. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést. Kimagasló volt azoknak a válaszoknak a száma, mely szerint az ország északi és keleti részén, Borsod-Abaúj-Zemplén (188) és Szabolcs-Szatmár-Bereg (133) megye az ország két legmagasabb munkanélküliségi rátájával bíró térsége. Ezt követte még a dél-nyugati országgrész. Az alacsony munkanélküliségű megyék tekintetében az ország középső része, a főváros és környéke (159) vezeti a rangsort kimagasló eredményével, majd az északnyugati határszéli térségeket jelölték meg a válaszadók. A valós munkanélküliségi helyzetet a 9. ábra tartalmazza, sötéttel megjelölve a magas, világossal az alacsonyabb munkanélküliségű térségeket.

9. ábra. A munkanélküliség térségi különbségei Magyarországon

Forrás: saját szerkesztés

A válaszadók ismerik az összefüggést a munkanélküliség veszélye és az iskolai végzettség között (10. ábra). A legnagyobb kockázatnak a nyolc általánossal sem rendelkezők vannak kitéve, akiknek a munkaerőpiacon való elhelyezkedési esélyeik igen csak korlátozottak, és az egyetemi, illetve főiskolai végzettséggel rendelkezők vannak a legjobb helyzetben a munkaerőpiacon. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

10. ábra. A munkanélküliek iskolai végzettség szerinti szerkezetének alakulása (%)

Forrás: saját szerkesztés

A válaszadók nem ismerik az országos átlag szerinti munka nélkül töltött idő hosszát, és jelentősen alábecsülik a mértékét. A válaszadók megkérdezettek mindössze 17%-a jelölte meg a helyes választ. Magyarországon egy évvel korábban a munka nélkül eltöltött idő átlagosan 14-16 hónap volt, de a Központi Statisztikai Hivatal 2013-ben végzett felmérése alapján ez átlagosan 18 hónapra emelkedett. A válaszadók fele, 50% (150 fő) szerint 6-12 hónapot töltenek átlagosan munka nélkül az állástalanok. A válaszok nem jeleztek szignifikáns eltérést.

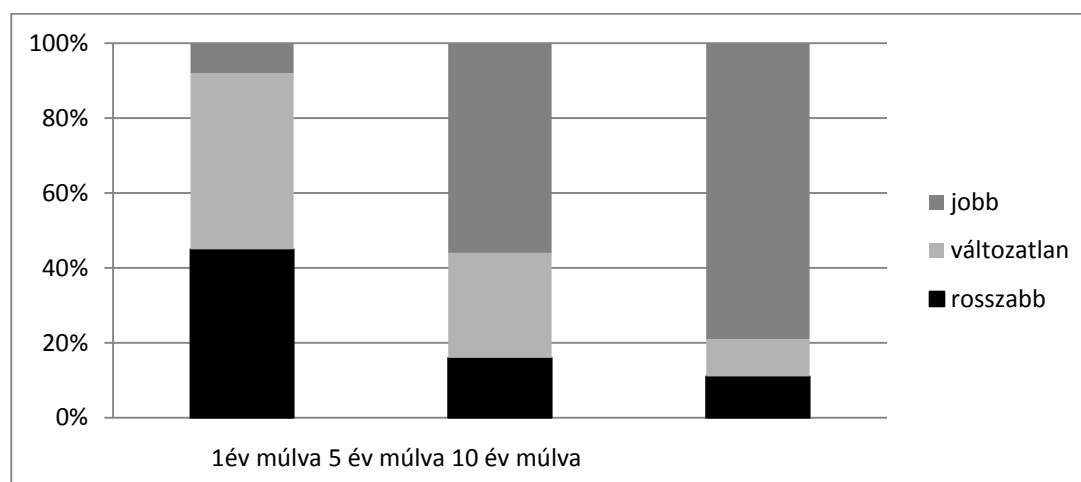
A kérdőív különböző kifejezéseket tartalmazott a munkaügyi ellátások megnevezésében, amelyek ismerete hiányos a megkérdezettek körében. Legtöbbször – tévesen - a munkanélküli segély kifejezést jelölték meg, bizonyára a társadalmi és közéleti gyakorisága miatt. Nem derül ki a válaszokból, hogy a megjelölők valójában a szociális segélyt, vagy az álláskeresői járadékot értik ez alatt. Tudniillik ezek a hivatalos elnevezések, de a jogosultság feltételeiben

igen nagy különbségek vannak közöttük. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

Megkértük a kitöltőket, hogy rangsoroljanak néhány tényezőt, amely véleményük szerint befolyásolja az újra elhelyezkedést, amennyiben valaki esetleg munkanélküli lesz. A jó kommunikációs képességnek, a kapcsolati tőkének, és a nyelvtudásnak tulajdonítanak legnagyobb szerepet az új munkahely megtalálásakor, majd a szakmai tapasztalat, az önbizalom és a szaktudás következik. A vizsgálat eredményeiből kiderül, hogy a minta résztvevői a szaktudást nem kötik össze a megkérdezettek a diploma minősítésével. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

A kérdőív záró kérdése az volt, hogy a kitöltő szerint hogyan fog alakulni Magyarország munkaerő-piaci helyzete egy, öt illetve tíz év múlva. Az eredmények tükrözik a lakosság reménytelenségét a munkaerőpiac tekintetében, hiszen a nagy többség változatlanak, vagy éppen még rosszabbnak gondolja az elkövetkező egy évet (11. ábra). A válaszadók közül csupán (8%) gondolta úgy, hogy egy év múlva a helyzet jobb lesz, (45%) szerint rosszabb lesz, míg majdnem ugyan ennyi (47%) szerint ugyan olyan marad, mint amilyen most. 56% úgy véli, hogy öt év múlva már jobbak lesznek az állapotok, 16% rosszabbnak és 28% változatlanak gondolja a várható magyarországi helyzetet. A válaszadók közül 79% gondolta úgy, hogy tíz év múlva elérjük azt a gazdasági stabilitást, ami ahhoz kell, hogy a munkaerőpiac is jó helyzetben legyen, 11% szerint rosszabbak lesznek a körülmények, és 6% válaszolta azt, hogy minden marad úgy, ahogy most is. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

11. ábra. A megkérdezettek véleményének megoszlása a jövőbeli munkaerő-piaci helyzetről (%) N=382

Következtetések

A vizsgálat a hallgatók általános munkaerő-piaci tájékozottságának feltárására irányult, a munkanélküliségre koncentrálva, szem előtt tartva a területi elhelyezkedést. A kérdésfeltevésnek azon része, mely feltételezte a munkaerő-piaci tényezők ismeretét, csak részben igazolódott.

A megkérdezettek összességében tájékozatlanok a munkaerőpiac tekintetében. A hallgatók igen bizonytalanok abban, hogy mióta van munkanélküliség Magyarországon; mindössze a válaszadók fele rendelkezik helyes ismeretekkel arról, hogy mekkora ez az érték; csupán a

megkérdezettek 4,5%-a tudja, hogy ez alacsonyabb, mint az EU-s átlag. Nem várt eredmény, hogy többen bejelölték a szeretetszolgálat és az okmányirodák szerepét a munkanélküliek ellátásában, amely teljes tájékozatlanságról tesz bizonyosságot. De meglepő, hogy éppen abban a tájegységben tudnak legkevesebbet a munkanélküliség mértékéről, ahol a legmagasabb. Mindazonáltal, a vizsgálat rámutatott, hogy munkaerőpiac kínálati oldalának szereplői többnyire ismerik a munkanélküliség szerkezetét. A válaszok regionális elhelyezkedés szerint nem jeleztek szignifikáns eltérést.

A kérdőíves felmérés alapján tehát kiderült, hogy a jövőbeni magyar diplomás munkavállalók ismeretei és elvárásai nem kielégítőek a munkaerőpiacra és a foglalkoztatáspolitikára vonatkozóan, mert némely kérdésben hiányosságok mutatkoznak, vagy téves információk vannak a birtokukban. Azonban a munkaerő-piaci tájékozottság területi differenciái nem mutathatók ki egyértelműen.

A vizsgálati eredmények rávilágítottak arra, hogy az egész országban nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a munkavállalók munkaerő-piaci tájékoztatása, a kreatív munkaerő-piaci magatartásformák fejlesztésének szükségessége. Ez egyrészt az oktatási rendszer, másrészt a megkérdezettek saját felelőssége. A társadalomnak kiemelkedő feladata a változó piaccgazdasági igényekre épülő ismeretszerző helyek személyi erőforrásainak és infrastruktúrájának szervezeti kiépítése és működtetése is. Biztosítani kell mindenki számára az elérhetőséget, megfelelő információnyújtást.

Irodalomjegyzék

1. Czeglédi Cs., Juhász T. (2013): Reconciliation plan of career and private life in the circle of daytime students in Hungary In: *Proceedings from VIII. International Conference on Applied Business Research ICABR 2013* 70-77. p. ISBN: [978-0-620-55419-0](#)
2. Cseh Papp I., Hajós L. (2014): Education and working life in Hungary, *Acta Technica Corviniensis – Bulletin of Engineering*, 2, pp 105-110. ISSN 2067 -3809
3. Csehné Papp I. (2007/a): The link between education and the state of the labour market in Hungary, *Gazdálkodás*, english special edition, pp. 157-163. ISSN 0046-5518
4. Csehné Papp I.(2007/b):Regionális és foglalkoztatási különbségek a rendszerváltástól napjainkig. In: IV. Európai Kihívások nemzetközi tudományos konferencia, Szegedi Tudományegyetem, október 12. pp. 166-170 . ISBN 978-963-482-857-0
5. Csehné Papp I. (2013): A munkaerőpiac igényeinek megfelelő oktatási rendszer?, In: *Vzdelávanie, v'yskum a metodologia (Oktatás, kutatás és módszertan)*, szerk. Karlovitz J T., Torgyik J., International Research Institute, Komarno, pp. 650-657, ISBN 978-80-971251-1-0
6. Csete L. (2005): Az agrár- és vidékfejlesztés fenntartható rendszere. *Gazdálkodás*. 2. sz., 3-16 p. ISSN 0046-5518
7. Gulyás L. (2005/a): Folyamatok és tendenciák néhány Európai Unió ország munkaerőpiacán 1. A német munkaerőpiac jellemzői 1998-2004. *Humánpolitikai Szemle* 3. pp. 84-96. ISSN0865-7009
8. Gulyás L. (2005/b): Folyamatok és tendenciák néhány Európai Unió ország munkaerőpiacán 2. A francia munkaerőpiac jellemzői 1998-2004. *Humánpolitikai Szemle* 4. pp 89-96. ISSN0865-7009
9. Juhászné Klér A. (2013): Szociális készségek és interperszonális személyiségjellemzők szerepe a pályafejlődésben - avagy hogyan ítélik meg önmagukat az egyetemisták? In: Karlovitz J. T., Torgyik J. (szerk.) *Vzdelávanie, v'yskum a metodologia [Oktatás,*

- kutatás és módszertan]. Komárno: International Research Institute, pp. 392-402 ISBN: [978-80-971251-1-0](#)
10. Juhász T. (2014): Családbarát munkahelyek, családbarát szervezetek (monográfia) Publikon 130 p. ISBN: [978-615-5457-00-5](#)
  11. Keczer G. (2014/a): Üzleti ismeretek szak-és felnőttképzőknek I. Gazdasági és menedzsment alapismeretek SZTE JGYPK Kiadó, Szeged. 128 p. ISBN: [978-963-9922-73-5](#)
  12. Keczer G. (2014/b): Az egyetemek szerepe, irányítása és működése a 21. században. Egyesület Közép-Európa Kutatására, Szeged.
  13. Nagy L., Budavári-Takács I. (2014): Study of career building awareness among Hungarian and German young it professionals, In: Cs. Bálint Illés, A. Dunay, A. Slocinska (szerk.)New Trends in Management in the 21st Century, Czestochowa University of Technology, Czestochowa, pp. 73-83.ISBN:978-83-63500-78-8
  14. Rechnitzer J. (2005): Miért élnek jobban az emberek a Dunántúlon, mint az Alföldön? Regionális különbségek és kezelési technikák, Mindentudás Egyeteme, VII. szemeszter, 11. előadás – 2005. november 23.